

15.02.2023

Ärende/10

§ 42

Ledamoten Saana Rossis motion om att plantera vilda växter i parker och stadens planteringar

HEL 2022-008458 T 00 00 03

Utlåtande

Stadsfullmäktige betraktade motionen som slutbehandlad.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Timo Lindén, stadssekreterare, telefon: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Bilagor

1 Valtuutettu Saana Rossin aloite

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Förslag till utlåtande

Utlåtandet stämmer överens med förslaget.

Föredragandens motiveringar

Ledamoten Saana Rossi och 27 andra ledamöter föreslår i sin motion att man planterar mer fleråriga vilda växter och ökar andelen vildväxande blommande ettåriga växter som är nyttiga för pollinatörer i Helsingfors planteringar, parker och grönområden. Samtidigt strävar man efter att förbättra situationen för sårbara endemiska växtarter och kustvegetationer. Dessutom föreslår ledamöterna att man ska öka utbildningen för dem som ansvarar för parkers skötsel om vilda växter och olika sätt att stöda naturens mångfald i de bebyggda grönområdena.

Att öka användningen av vilda växter i parker och grönområden är värt understöd. De uppdaterade riktlinjerna för användningen av växter fungerar som ett centralt arbetsverktyg och de styr växtplaneringen och växtanvändningen i den byggda miljön. Riktlinjernas huvudinnehåll har uppdateras till elektronisk format i Handboken Helsingin kaupunkikasviopas (kaupunkikasviopas.hel.fi) och handboken Helsingfors Design Manual och korten om växtlighet (kaupunkitilaohje.hel.fi/sv/) så att de finns tillgängliga för alla. Främjande av naturens mångfald hade en

15.02.2023

central roll i uppdateringsarbetet och man har utarbetat ett nytt anvisningskort om temat: "Viheralueiden monipuolistaminen lisää luonnon monimuotoisuutta" (ung. Mångsidigare grönområden främjar naturens mångfald). I flera av vegetationskorterna betonas vikten av att använda och bevara vilda växter för att öka mångfalden.

Handboken Helsingin kaupunkikasviopas är ett arbetsverktyg för växtplantering som används när man väljer växter till grönområden. I handboken finns rekommendationer för val av växtarter och rekommenderade planstorlekar i offentliga stadsrum, dvs. parker, torg, öppna platser, gator, vägar och andra bebyggda grönområden.

En mångsidig växtanvändning i de bebyggda miljöerna förebygger skadeverkningar som klimatförändringen orsakar i grönområdena. I verksamhetsprogrammet för trygghet av naturens mångfald i Helsingfors 2021–2028 (LUMO-programmet, Stadsmiljönämnden 20.4.2021, § 193) har man antecknat flera åtgärder som gäller användning av vilda växter.

Anvisningar och utbildningar om att känna igen, använda och underhålla vilda växter behövs. I LUMO-programmet har man antecknat en åtgärd gällande utbildning för planerare och naturskötare. Åtgärdens mål är att öka kunskapen om att beakta naturens mångfald i staden. Stadsmiljösektorns miljötjänster ordnade våren 2022 ett utbildningstillfälle om insektsvänligt underhåll av grönområden för Staras anställda som arbetar med underhåll av natur- och grönområden. Under utbildningen lyfte man fram betydelsen av olika stadsbiotoper för insekter och praktiska tips och anvisningar om skötsel av biotoper.

Stadsmiljönämnden har gett ett utlåtande i ärendet. Svaret stämmer överens med utlåtandet.

Enligt 30 kap. 11 § 2 och 4 mom. i förvaltningsstadgan besvarar stadsstyrelsen en motion som undertecknats av minst 25 ledamöter och förelägger fullmäktige sitt svar.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Timo Lindén, stadssekreterare, telefon: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Bilagor

1 Valtuutettu Saana Rossin aloite

Sökande av ändring

Postadress
PB 1
00099 HELSINGFORS STAD
kaupunginkanslia@hel.fi

Besöksadress
Norra esplanaden 11-13
Helsingfors 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Telefon
+358 9 310 1641
Telefax

FO-nummer
0201256-6

Kontonr
FI0680001200062637
Moms nr
FI02012566

15.02.2023

Ärende/10

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutshistoria

Kaupunginhallitus 30.01.2023 § 55

HEL 2022-008458 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Kaupunkiympäristölautakunta 04.10.2022 § 542

HEL 2022-008458 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Valtuustoaloitteessa ehdotetaan, että kaupungin puistojen istutuksissa ja viheralueilla lisätään monivuotisten luonnonkasvien ja pölyttäjille hyödyllisten yksivuotisten kukkivien luonnonvaraisten kasvien osuutta. Lisäksi esitetään koulutuksen lisäämistä puistojen hoidosta vastaaville luonnonkasveista ja luonnon monimuotoisuuden tukemisen keinoista rakennetuilla viheralueilla.

Kaupunki käyttää istutuksissaan sekä muualta tuotuja koristekasveja että kotimaisia luonnonkasveja. Kaupunkiympäristölautakunta kannattaa luonnonkasvien käytön lisäämistä puistoissa ja viheralueilla. Keskeisenä työkaluna tavoitteen edistämiseksi ovat vastikään päivitetty kasvien käytön linjaukset, jotka ohjaavat rakennetun ympäristön kasvisuunnittelua ja kasvien käyttöä. Linjausten pääsisältö on päivitetty sähköiseen muotoon kaikkien saataville Helsingin Kaupunkikasvioppaaseen (kaupunkikasviopas.hel.fi) ja Helsingin kaupunkitilaohjeen kasvilisuutta käsitteleviin kasviohjeisiin ja -kortteihin (kaupunkitilaohje.hel.fi).

15.02.2023

Ärende/10

Mahdollisimman monipuolinen kasvien käyttö rakennetussa ympäristössä puskuroi ilmastomuutoksen aiheuttamia haittavaikutuksia viheralueilla. Istutettuun lajistoon tulisi siksi myös tulevaisuudessa sisältyä monipuolinen valikoima sekä kotimaisia luonnonkasveja että viherrakentamisessa käytettäviä kasvilajeja ja -lajikkeita.

Kaupungin viheralueiden kunnossapidosta vastaavien kouluttamiseen tulee panostaa lähivuosien aikana. Vaihtuvien ulkopuolisten urakoitsijoiden käyttö tuo erityisiä haasteita osaamisen kehittämiseen, jolloin kouluttamisen päävastuu on rakennukset ja yleiset alueet -palvelulla.

Kaupunkikasviopas ja Kaupunkitilaohjeen Kasvipaletti ohjaavat kasvien käyttöä rakennetuilla viheralueilla Helsingissä

Helsingin Kaupunkikasviopas ja Kaupunkitilaohjeen Kasvipaletti muodostavat yhdessä Helsingin julkisen kaupunkitilan suunnittelua ohjaavan parin. Kaupunkitilaohjeen Kasvipaletti käsittelee kasvillisuutta kaupunkitilassa, Kasviopas taas kasvilajistoa.

Helsingin Kaupunkikasviopas on kasvisuunnittelun työkalupakki, joka toimii innoittajana ja ideoiden lähteenä valittaessa kasveja Helsingin viheralueille. Kaupunkikasvioppaasta löytyy lajivalintasuosituksia sekä suositeltavat taimikoot julkisen kaupunkitilan eli puistojen, torien, aukoiden, katujen, teiden ja muiden rakennettujen viheralueiden kasvivalintoihin.

Lajivalintasuositukset koskevat kaupunkipuita, pensaita, köynnöksiä, perennoja ja kukkasipuleita. Oppaan pääsisältö on Helsingissä hyväksi havaitut kasvilajit ja niiden suositellut käyttökohteet. Kasvisuosituksissa on runsaasti luonnonkasveja sekä perinteisiä ja uusia koristekasvilajeja ja -lajikkeita.

Lisäksi oppaassa listataan kasveja, joita ei käytetä. Haitallisia vieraskasveja koskeva osuus perustuu lainsäädäntöön ja siitä voi tarkistaa ne haitalliset vieraskasvit, joita ei istuteta tai kylvetä Helsinkiin. Kasvinterveysriskien hallitsemiseksi oppaassa on muutamia Helsingin omia käyttörajoituksia. Opas on tarkoitettu ensisijaisesti alan ammattilaisille, rakennettujen viherympäristöjen suunnittelijoille ja suunnittelun tilaajille.

Päivitettyyn oppaaseen sisältyy suositeltavien kasvilajien ja -lajikkeiden hakutaulukoita niin puuvartisista, ruohovartisista kuin sipulikasveista. Taulukoiden lajisto koostuu sekä koristekasveista että Suomessa luonnonkasvina esiintyvistä lajeista. Lajilistoja täydentävät oppaan tiedot ja ohjeistukset eri aihekokonaisuuksista, joissa yhtenä merkittävänä teemana on luonnon monimuotoisuuden edistäminen ja kotimaisten kasvilajien käytön lisääminen. Oppaaseen on koottu erityisesti pölyttäjä-

15.02.2023

Ärende/10

hyönteisistä koostuva tietopaketti pölyttäjäystävällisistä kasvilajeista, niiden ominaispiirteistä sekä muista huomioitavista tekijöistä.

Kuten Kaupunkikasviopasta, myös Kaupunkitilaohjeen Kasvipaletin kasvillisuuskortteja on päivitetty. Luonnon monimuotoisuuden edistäminen on nostettu yhdeksi keskeiseksi aiheeksi päivitystyössä ja teemasta on laadittu uusi ohjekortti ”Viheralueiden monipuolistaminen lisää luonnon monimuotoisuutta”. Monissa kasvillisuuskorteissa korostetaan luonnonkasvien käytön ja säilymisen merkittävyyttä monimuotoisuuden lisäämisessä. Uusin Kasvipaletin päivitys julkaistaan 2022 lokakuussa.

Luonnonkasvien käytölle hyvät perusteet

Kotimaiset kasvit ovat sopeutuneet Suomen ilmastoon vuosituhansien aikana ja ovat siten ilmastollisesti kestäviä. Luonnonkasvit tarjoavat varman ravinnonlähteen, suojan ja joidenkin eliölajien kannalta kokonaisen elinympäristön (puut) muille kotimaisille eliölajeille. Muualta kotoisin olevat kasvilajit saattavat myös tarjota suojaa ja ruokaa kaupungin eliöstölle, mutta tutkimusta aiheesta on toistaiseksi niukasti.

Pohjoisessa ilmastossamme paikalliset kotimaiset puulajit ovat perinteisesti muodostaneet puistojen ja puutarhojen peruslajiston. Kotimaisten puulajien suosiminen puistojen istutuksissa on tärkein asia, jolla voidaan tukea kotimaisen eliölajiston menestymistä myös rakennetuissa puistoissa. Luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta erityisen hyviä puulajeja ovat tammi ja muut jalot lehtipuut, haapa, raita ja muut isot pajupuut, tervaleppä sekä kotimainen metsäkuusi. Suomessa esiintyviä jaloja lehtipuita, kuten metsätammea, metsävaahteraa, metsälehmusta, lehtosaarnea ja vuorijalavaa on suosittu puistoistutuksissa useiden vuosien ajan. Näissä puissa elää lukuisia Suomessa harvinaisia ja uhanalaisia lajeja. Erityisen paljon niitä esiintyy metsätammella. Helsingin kaupunkipuulinjauksen mukaisesti puistoissa kasvavien puiden annetaan kasvaa mahdollisimman pitkäikäisiksi. Ulkomaista alkuperää olevia puulajeja on kuitenkin syytä istuttaa myös ilmastonmuutoksen mukana tulevien kasvuolojen muutosten varalta ja monipuolisen kaupunkikuvan luomiseksi. Näiden lajien tai lajikkeiden valinnassa käytetään harkintaa.

Perennaistutuksissa käytetään sekä luonnonkasveja että niin kutsuttuja puutarhaperennojen lajeja ja lajikkeita. Viime vuosien aikana yleistyneissä dynaamisissa perennaistutuksissa sekä hulevesi-istutuksissa suositaan erityisesti luonnonkasveja. Dynaamisten istutusten lajisto muodostuu kasvupaikalla menestyvistä puutarhakasveista ja luonnonkasveista, jotka on mielletty perinteisissä perennaistutuksissa rikkaruohoiksi.

Tietyissä rakennettujen ympäristöjen kohteissa, kuten hulevesiaiheissa ja ranta-alueilla, luonnonkasvien käyttö on vähemmän riskialtista. Monet aiemmin yleiset koristekasvit, kuten kurturuusu, jättipalsami ja pajuasteri, ovat osoittautuneet haitallisiksi. Ne pääsevät erityisesti vesistöjen varrella leviämään helposti veden mukana uusille kasvupaikoille. Kasvustojen rajoittaminen ja leviämisen estäminen on osoittautunut sekä hankalaksi että kalliiksi toteuttaa. Kotimaisissa rantojen luonnonkasveissa löytyy runsaasti näyttäviä ja käyttökelpoisia kasveja, joiden käyttöä suositellaan lisättäväksi.

Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelmaan 2021 - 2028 (LUMO) on kirjattu useita luonnonkasvien käyttöä koskevia toimenpiteitä. Rakennetuissa ympäristöissä luonnonkasvien käyttö lisääntyy, kun nurmikoita muutetaan niityiksi (toimenpide 5.3) ja pintamaiden hyötykäyttöä lisätään (toimenpide 5.2). Kaupunkikasvioppaaseen on päivityksen yhteydessä lisätty ohjeita ja suosituksia tärkeimpien pölyttäjähönteisten suosimista mesi- ja siitepölykasveista sekä puuvartisten että perennojen osalta (toimenpide 5.6). Oppaassa on lisäksi tietoa lintujen ja muiden eläinten ravintokasveista mm. marjovista ja hedelmiä tuottavista puuvartisista kasveista (toimenpide 5.7). Uusien suositusten ja ohjeiden myötä luonnonkasvien käyttö tulee lisääntymään myös rakennetussa ympäristössä sitä mukaa, kun uusia suunnitelmia saadaan toteutukseen.

Luonnonkasvien käytön rajoitteet

Kotimaisessa lajistossamme on runsaasti kestäviä kasvilajeja rakennettuihin ympäristöihin, mutta myös sellaisia, jotka eivät kestä kaupunkioiloissa. Rakennetussa ympäristössä kasvien on sopeuduttava luonnon kasvupaikoista poikkeaviin ympäristöoloihin, kuten kovaan kulutukseen, kaupunki-ilmaston tuomiin ääreviin, kuiviin ja märkiin oloihin, ilmansaasteisiin ja epäpuhtauksiin sekä ravinnekuormitukseen.

Luonnonkasvien runsaampaa käyttöä rajoittaa nykyinen saatavuus. Julkisiin istutuksiin tarvitaan usein isoja määriä taimia tai siemeniä. Luonnonkasveihin erikoistuneita taimien tai siementen tuottajia on Suomessa toistaiseksi vähän. Hyvin saatavilla oleva luonnonkasvien lajivalikoima on toistaiseksi melko suppea. Kaupunki on pyrkinyt tuomaan luonnonkasvien hankintaan liittyviä haasteita esille tuottajien suuntaan, jotta saatavuus tulevaisuudessa paranisi. Kaupungin vastuulla on taata, että kaupungin istutuksiin hankitut ja käytetyt luonnonkasvien taimi- ja siemenkannat ovat todistetusti kotimaisia eikä ulkomaisista kannoista kasvatettuja.

Koristekasvien käyttö kuuluu puistokulttuuriperintöömme, jota halutaan myös vaalia. Helsingin puutarha- ja puistokulttuuriperinnön keskiössä

15.02.2023

Ärende/10

ovat eri aikakausina käytetyt kasvilajit ja -lajikkeet, joiden kasvattaminen historiallisesti merkittävässä aikakauden ympäristöissä on perusteltua ja säilyttää elävää kulttuuriperintöämme. Siksi rakennetussa ympäristössä suositaan sekä koristekasveja että luonnonkasveja.

Kausikasvien lajeista suurin osa koostuu muista kuin kotimaisista lajeista. Kausikasvi-istutuksissa tavoitteena on näyttävät, kauniit ja elämyksiä tuottavat kasvit ja istutuskokonaisuudet, jotka kestävät urbaanissa ympäristössä. Kausikasvi-istutusten kukkivista kasveista monet houkuttelevat pölyttäjähönteisiä ja tarjoavat lisäravintoa.

Ilmastonmuutos muuttaa kotimaisten kasvien valikoimaamme, kun uusia lajeja leviää Suomeen. Mahdollisimman monipuolinen kasvien käyttö rakennetussa ympäristössä puskuroi ilmastonmuutoksen aiheuttamia haittavaikutuksia viheralueilla. Istutettuun lajistoon tulisi siksi myös tulevaisuudessa sisältyä monipuolinen valikoima sekä kotimaisia luonnonkasveja että viherrakentamisessa käytettäviä kasvilajeja- ja lajikkeita.

Koulutustarpeet tunnistettu

Aloitteessa tuotiin esille tarve lisätä viherhuollon koulutusta, jotta tunnistetaan nykyistä paremmin ne luonnonkasvit, joista ei ole istutuksissa haittaa ja jotka lisäävät rakennettujen ympäristöjen monimuotoisuutta. Kaupunkiympäristön toimiala vastaa viheralueiden suunnittelusta, kunnossapidon kehittämisestä sekä urakoitsijoiden ohjeistuksista.

Ohjeistusta ja koulutusta luonnonkasvien tunnistamiseen, käyttöön ja kunnossapitoon tarvitaan. Erityisesti rakennettuun ympäristöön perustettujen niittyjen ja luonnonmukaisten hulevesiaiheidien hoidossa on tunnistettu tarve ohjeistaa ja kouluttaa kunnossapidon tilaajia sekä urakoitsijoita. Tämän tyyppisille kaupunkibiotoopeille leviää usein luonnonnostaan hyviä, paikallisia luonnonkasveja, jotka täydentävät istuksia ja lisäävät kohteiden lajiston monimuotoisuutta. Perustettujen uusniittyjen alkuvaiheen hoitoon on laadittu uusia hoito-ohjelmalleja, joissa myös korostetaan uudentyypistä suhtautumista perinteisesti rikkakasveiksi miellettyihin lajeihin. Osa perinteisessä puutarhojen ja puistojen hoidossa rikkakasveiksi luokitelluista lajeista ei niitty-ympäristöissä aiheuta esteettistä tai toiminnallista haittaa. Sen sijaan kyseiset kasvit voivat rikastuttaa suunniteltua niittylajistoa sekä vähentää hoitotyötä.

LUMO-ohjelmaan on kirjattu suunnittelijoille ja luonnonhoitajille suunnattu koulutukseen liittyvä toimenpide, jonka tavoitteena on lisätä tietämystä luonnon monimuotoisuuden huomioimisesta kaupungissa (toimenpide 10.3). Ympäristöpalvelu järjesti keväällä 2022 koulutuksen hönteisystävällisestä viheralueiden kunnossapidosta Staran luonnon- ja viheralueiden hoitajille. Tilaisuudessa tuotiin hyvin esille erilaisten

15.02.2023

Ärende/10

kaupunkibiotooppien merkitys hyönteisille ja niiden hoitoon liittyviä käytännön vinkkejä ja ohjeita.

27.09.2022 Pöydälle

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Tuuli Ylikotila, luontoasiantuntija: 310 38540
tuuli.ylikotila(a)hel.fi
Inkeri Salo, suunnitteluasiantuntija, puhelin: 09 310 38809
inkeri.salo(a)hel.fi